

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності
072 «Фінанси банківська справа, страхування та фондовий ринок»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління публічними фінансами»
на тему: «Податки як основа формування місцевих бюджетів»

Виконавець

студентка 7 групи 6 курсу ЦЗВФН

Кіссе Лілія Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник :

д.е.н., професор

Мельник Віктор Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Актуальність теми дослідження податків як джерела доходів місцевих бюджетів обумовлена ключовою роллю, яку відіграють місцеві бюджети в забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку територій. В умовах децентралізації та реформування системи публічних фінансів, що наразі тривають в Україні, зростає потреба в ефективному формуванні та управлінні фінансовими ресурсами місцевих органів влади. Податки становлять основне джерело доходів місцевих бюджетів, забезпечуючи фінансову базу для виконання соціально важливих функцій, таких як освіта, охорона здоров'я, інфраструктурні проєкти тощо. Особливу значущість дослідження цієї теми зумовлюють такі аспекти:

Реформа децентралізації: Перехід до децентралізованої моделі управління підвищує фінансову автономію громад, що вимагає розробки ефективних механізмів адміністрування місцевих податків і зборів.

Економічна нестабільність: В умовах зовнішніх викликів, таких як війна, економічна криза або пандемії, саме місцеві бюджети потребують стабільних джерел фінансування, якими є податки.

Необхідність оптимізації: Існує потреба в удосконаленні чинної податкової політики для збільшення надходжень до місцевих бюджетів, а також зменшення залежності від дотацій з державного бюджету.

Підвищення якості послуг: Ефективне використання податкових надходжень сприяє поліпшенню якості послуг, що надаються на місцевому рівні, а також підвищенню довіри громадян до органів місцевого самоврядування.

Міжнародний досвід: Дослідження міжнародних практик дозволяє адаптувати успішні моделі адміністрування податків і забезпечення сталого бюджетного наповнення.

Таким чином, вивчення податків як доходів місцевих бюджетів є актуальним і своєчасним як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки

воно спрямоване на зміцнення фінансової спроможності місцевого самоврядування та забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Мета дослідження аналіз теоретичних та практичних засад справляння місцевих податків та пошук шляхів їх вдосконалення в Україні.

Завдання дослідження:

Для досягнення поставлених цілей у роботі передбачено дослідження концепцій формування доходів місцевих бюджетів у фінансовій теорії, аналіз сутності, видів і принципів формування податкових надходжень місцевих бюджетів, а також вивчення нормативно-правового регулювання місцевого оподаткування в Україні, зокрема його генезису та сучасного стану. Оцінюється фіскальна ефективність місцевого оподаткування, здійснюється моніторинг фіскальної та регулюючої ролі місцевих податків у період з 2019 по 2023 роки з метою визначення їх впливу на економіку та соціальні процеси. Досліджується зарубіжний досвід справляння місцевих податків, зокрема кращі практики сусідніх країн, та можливості його адаптації в Україні. На основі проведеного аналізу визначаються шляхи вдосконалення місцевого оподаткування, включаючи оптимізацію впровадження новітніх технологій та автоматизацію процесу збору й обробки інформації.

Об'єкт дослідження економічні відносини, що виникають в процесі місцевого оподаткування.

Предмет дослідження процес справляння місцевих податків.

У роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу, узагальнення, системного аналізу, методи статистичного аналізу, методи з порівняння, групування та графічний метод. Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Методи дослідження У роботі використовуються такі методи дослідження: **теоретичні** – аналіз, узагальнення та систематизація наукової літератури для дослідження концепцій формування доходів місцевих бюджетів та теоретичних основ місцевого оподаткування; **емпіричні** – аналіз статистичних даних для оцінки фіскальної ефективності місцевого оподаткування та моніторинг його впливу на економічні та соціальні процеси; порівняльний аналіз – для дослідження зарубіжного досвіду справляння місцевих податків і виявлення можливостей його адаптації в Україні; нормативно-правовий аналіз – для оцінки генезису та сучасного стану законодавчого регулювання місцевого оподаткування. Застосовано також системний підхід, що дозволяє комплексно оцінити механізми справляння місцевих податків та визначити шляхи їх вдосконалення.

Інформаційна база дослідження дослідження джерела, що служать основою роботи - Закони України, нормативно-правові документи України, Податковий Кодекс України, офіційні сайти державних служб України на яких розміщуються фінансові звітності держави та інша додаткова інформація, наукові статті, матеріали наукових конференцій, навчальна та наукова література.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (63 найменувань) та без додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 2 таблиці, 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра були написані та опубліковані такі наукові роботи як стаття та тези до студентських конференцій:

1. Збірник матеріалів Міжнародного форуму «Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності» (м. Кременчук, КНУ імені Михайла Остроградського, 04-05 грудня 2023р.) робота – «Концепція фіскальної політики в умовах модернізації фінансової системи України».

2. Збірник матеріалів Міжнародного форуму «Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності» (м. Кременчук, КНУ імені Михайла Остроградського, 04-05 грудня 2023р.) робота – «Тарифне ціноутворення».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Робота складається з трьох розділів, які послідовно розкривають тему місцевого оподаткування в Україні.

У **першому розділі** викладено теоретичні основи місцевого оподаткування. Розглянуто концепції формування доходів місцевих бюджетів у фінансовій теорії, сутність, види та принципи податкових надходжень. Описано нормативно-правове регулювання місцевого оподаткування в Україні, висвітлено його історичний розвиток та сучасний стан, акцентуючи на ролі децентралізації у підвищенні фінансової автономії місцевих бюджетів.

Другий розділ присвячено аналізу формування податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні. Досліджено фіскальну ефективність місцевого оподаткування, проаналізовано регуляторний вплив місцевих податків на економічні та соціальні процеси. Особливу увагу приділено оцінці фіскально-адміністративних проблем у сфері справляння місцевих податків і зборів, які стримують їх ефективність.

У **третьому розділі** розроблено напрями підвищення ролі місцевих податків у формуванні бюджетів. Досліджено європейський досвід місцевого оподаткування та його адаптацію в Україні. Розглянуто можливості реформування системи місцевого оподаткування, зокрема через модернізацію підсистем адміністрування податків і впровадження новітніх технологій, що сприятиме автоматизації процесів та підвищенню прозорості податкової системи.

ВИСНОВКИ

Місьцеве оподаткування та бюджетна система України відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку територій. Місьцеві бюджети є ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами, спрямованим на фінансування громадських послуг, реалізацію інфраструктурних проєктів, підтримку соціальних програм та виконання функцій місцевого самоврядування. Вони створюють основу для ефективного перерозподілу коштів, забезпечують прозорість управління фінансами та сприяють економічному зростанню регіонів.

Попри досягнутий прогрес у формуванні нормативно-правової бази місцевого оподаткування, залишаються проблеми, зокрема надмірна централізація, недосконалість механізмів трансфертів та залежність від державного бюджету. Реформування системи місцевого оподаткування має передбачати вдосконалення податкової бази, посилення фінансової автономії місцевих громад, оптимізацію бюджетного процесу та ефективний контроль за використанням ресурсів.

Теоретичний і практичний аналіз місцевих фінансів вказує на необхідність забезпечення достатніх доходів для фінансування поточних видатків і програм розвитку, з урахуванням принципів автономії, стабільності та справедливості. Особливе значення мають місцеві податки як основне джерело доходів, що забезпечують фінансову незалежність місцевих органів влади, стимулюють економічну активність і дозволяють виконувати функції самоврядування. Однак надмірна залежність від міжбюджетних трансфертів залишається бар'єром для досягнення повної фінансової самостійності громад.

Місьцеві фінанси сприяють підтримці економічного зростання, інвестиційної діяльності, розвитку соціальної та інфраструктурної сфер. Вони забезпечують основу для реалізації екологічних, соціальних та економічних програм. Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами необхідно впроваджувати сучасні інструменти

фінансового менеджменту, програмно-цільові методи формування бюджетів та вдосконалювати казначейську систему.

Адміністративно-територіальна реформа є важливим кроком для оптимізації структури місцевих бюджетів, посилення їхньої прозорості та підвищення відповідальності місцевих органів влади за розвиток територій. Успішне реформування місцевого оподаткування сприятиме створенню збалансованої бюджетної системи, яка поєднує фінансову автономію громад із державною підтримкою через трансфери та субвенції.

Впровадження інноваційних підходів до бюджетного планування, орієнтованих на фінансування довгострокових інфраструктурних і соціальних проєктів, сприятиме підвищенню якості життя громадян і забезпеченню сталого економічного зростання. Участь громадян у прийнятті рішень щодо розподілу фінансових ресурсів є ключовим елементом прозорості та підзвітності місцевої влади.

Місцеві фінанси залишаються основою економічної стабільності України, інструментом соціально-економічного розвитку та зміцнення демократичних засад місцевого самоврядування. Ефективна реалізація реформ, спрямованих на підвищення автономії, прозорості та відповідальності органів місцевої влади, забезпечить стабільність фінансової системи, розвиток територіальних громад і добробут населення.